

Sota Syyriassa

Jo seitsemän vuotta jatkunut Syyrian konflikti, maailman vakavin pakolaiskriisi, ei osoita hiipumisen merkkejä. Yli 11 miljoonaa syyrialaista on paennut maasta ja 6 miljoonaa elää maan sisäisinä pakolaisina. Humanitaarista apua tarvitsee 13 miljoonaa ihmistä Syyriassa ja sen lähialueilla. Suomen Punainen Risti tukee Homsin kaupungissa kuntoutus-klinikkaa, sekä terveys- ja kuntoutusklonikoiden toimintaa Damaskoksessa ja Aleppossa.

Hävittäjän ääni halkaisee taivaan. Kuuluu terävä kumhdus, taivaanrannasta alkaa kasvaa savupatsas. Sen viereen syntyy toinen ja kolmas. Sienipilvet nousevat kuin hidastettuina. Lopulta ne sekoittuvat Itä-Ghoutan yllä leijuvaan utuun.

On helmikuun 19. päivä 2018. Sotatoimet Syyrian pääkaupunki Damas-koksen itäosissa ovat kiihtyneet. Twitter näyttää lähes reaaliaikaisesti, mitä savupatsaiden juurella tapahtuu. Uhrit ovat betonipölyn ja veren peittämiä. Päivän aikana raportoidaan kymmenistä kuolleista. Muualle Damaskokseen putoaa kranaatteja normaalia enemmän, Vanhaankaupunkiin iskeytyy raketteja.

Amr Reslan, 15, juoksi pakoon kranaatteja. Yksi niistä osui lähelle ja hän menetti käsivartensa. Kahden päivän päästä hän oli taas koulussa.

**HOMSIN TAISTELUT JÄTTIVÄT JÄLKEENSÄ
PAITSI TUHOUTUNEITA KOTEJA, MYÖS
TUHANSITTAIN KUOLLEITA, LOUKKAANTUNEITA
JA TRAUMATISOITUNEITA IHMIÄ,
JOILLA EI OLLUT SOTATOIMIEN KANSSA
MITÄÄN TEKEMISTÄ.**

Mohab Hamed, Syyrian Punaisen Puolikuun ensiavun vapaaehtoinen ja tiiminvetäjä sanoo, ettei ole koskaan liian myöhäistä auttaa.

Mies pyörii raunioiden ohi Homsissa. Osa kaupungista on tuhoutunut täysin.

CP-vammaisen Sidra al-Draoubi, 7, käy keskuksessa vahvistamassa motorisia taitojaan.

KAIKEN JULMUUDEN KESKELLÄ AUTTAMISHALU JA EMPATIA PITÄVÄT KUITENKIN PINTANSA.

Kärsimyksen vastavoima, inhimillisuus, ei ole katoamassa Syyriasta.

Olemme Vanhankaupungin kupeessa, 8-kerroksisen talon ylimmässä kerroksessa, jossa toimii Syyrian Punaisen Puolikuun ensiapukeskus. Työvuorossa on viitisentoista nuorta naista ja miestä. Osa heistä ottaa vastaan hätäpuheluita operatiivihuoneessa, ja kaksi ensiapuryhmää on valmiina lähtemään kaupungille apuun.

Puhelinpäivystäjä luokittelee tapauksen värikoodilla. Jos koodi on punainen, auttajat hälytetään liikkeelle lähimmästä ensiapukeskuksesta, joita on kaupungissa kuusi.

Damaskoksessa ensihoito on suurelta osin näiden pyyteettömästi toimivien vapaaehtoisten auttajien varassa. Vaikka palkkaa ei makseta, kyse ei ole harrastelusta: toiminta on ammattimaista ja hyvin organisoitua. Hälytysryhmän tavoitteena on olla alle kahdessa minuutissa ambulanssissa ja alle seitsemässä minuutissa kohteessa.

Perillä heitä saattaa odottaa mitä tahansa: rintakivusta kärsivä ikäihminen, liikenneonnettomuus tai kranaatin silpoma perhe. ”Vaikeinta ovat tilanteet,

joissa olet antanut kaikkiesi, mutta se ei riitä. Menehtyneet ihmiset eivät unohdu. Nämä kokemukset saavat minut kuitenkin yrittämään entistä sinnikkäämmin”, Mohab Hamed, 23, toteaa.

Hän näki 15-vuotiaana kuinka Syyrian Punaisen Puolikuun vapaaehtoiset auttoivat Irakin sodan pakolaisia. Tuolloin hän tiesi ryhtyvänsä vapaaehtoiseksi auttajaksi. Hän kouluttautui hammaslääkäriksi ja toimii nyt ensiapuryhmän johtajana. ”Vapaaehtoistyö on minulle tapa ilmaista itseäni, ei vain sanoilla vaan

teoilla. Mielestäni tämä on paras tapa tukea yhteiskuntaa ja ihmisyyttä.”

Räjähdyksen äänet kantautuvat taas ikkunasta. Kolme nuorta yliopisto-opiskelijaa — Ataa, Nur ja Leen — istuvat rauhassa sohvilla. He odottavat lähtöä tehtävään.

KADONNUT KAUPUNKI

Itä-Ghoutan kaltaisia humanitaarisia katastrofeja on nähty Syyrian kriisissä valitettavasti useita. Matkaamme Homsiin, joka sijaitsee kahden tunnin ajomatkan päässä Damaskoksesta pohjoiseen.

Ennen sotaa Homs oli merkittävä talouselämän keskus ja Syyrian kolmanneksi suurin kaupunki, jossa asui lähes miljoona ihmistä. Saavumme keskustaan etelän suunnasta, ja virkeältä kaupunki näyttää nytkin. Kaduilla on paljon ihmisiä, autot ja mopot suhahtelevat edestakaisin. Valtava uusi tornitalo on kohonnut nostureiden keskelle.

Google mapsin satelliittikuvissa nämä kaupunginosat ovat hyvässä järjestyksessä, täynnä suorakaiteen muotoisia rakennuksia ja asfaltoituja mustia

teitä. Kun karttaa tutkii tarkemmin, huomaa, että suuri osa kaupungista on jotakin aivan muuta. Tiet ovat suttuisia, rakennukset ovat epätarkkoja. Kokonaiset kaupunginosat ovat harmaita.

Näemme auton ikkunasta tämän harmaan maailman. Murtuneet talot sinnittelevät vaivoin pystyssä, katot ovat lysähtäneet, ja harjaterästä sojottaa sieltä täältä. Ennen vireät asuinalueet ovat nyt betonimurskaa. Siellä täällä raunioista pilkahtaa väriä, ehkä verhot. YK:n mukaan kolmannes Homsin lähiöistä on täysin tuhoutunut.

Syyria

- Pääkaupunki: Damascos
- Pinta-ala: 185 180 km²
- Väkiluku: 17 185 170
- Väestötiheys: 93/km²

Fakta:

Ottomaanien imperiumiin kuuluneen Syyrian provinssin pohjoisosaa siirtyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen Ranskan suojelualueeksi. Alue itsenäistyi Syyrian valtiona vuonna 1946.

Maaliskuussa 2011 alkanut Syyrian sisällissota on johdannut lähihistorian suurimman pakolaiskriisin maan rajojen sisällä, lähivaltioiden alueella, ja laajemminkin. Syyria on hajonnut valtio, jonka maaperällä sotivat paikallisten toimijoiden lisäksi peitellysti useat ulkomaalaiset. Kriisi on uhka rauhalle niin alueellisesti Lähi-idässä kuin suurvaltojen aktiivisen osallisuuden vuoksi myös globaalisti.

Suomen Punainen Risti on vuodesta 2012 alkaen avustanut Syyrian hädänalaisia Syyriassa ja naapurimaissa suomalaisten lahjoittajien, ulkoministeriön, ja Euroopan Unionin antamin resurssein, kevääseen 2018 mennessä yhteensä noin 30,4 miljoonan euron edestä.

Syyrian Punaisen Puolikuun ensiavun vapaaehtoinen Rama Rawas kirjoittaa, Marah Khaled seuraa tilannetta järjestön Damaskoksen osaston radiohuoneessa.

KUKAAN EI TULE KUNTOUTUKSEEN KERTAKÄYNNILLE, VAAN HYVÄT TULOKSET EDELLYTTÄVÄT JOPA VUOSIEN TYÖTÄ.

Lopputulokset on Punaisen Puolikuun auttajille usein sitäkin palkitsevampi.

Kaupungissa käytiin rajuja piiritystaisteluita vuosina 2011–2014, ja osassa Homsia sotatoimet jatkuivat viime vuoteen saakka. Taistelut jättivät jälkeensä paitsi tuhoutuneita koteja, myös tuhansittain kuolleita, loukkaantuneita ja traumatisoituneita ihmisiä, joilla ei ollut sotatoimien kanssa mitään tekemistä.

SINNIKKYYS VIE ETEENPÄIN

Viisi vuotta sitten Nur al-Mahmud, 17, istui veljensä kanssa autossa. Heidän eteensä iskeytyi kranaatinheittimen

ammus, joka silpoi Nurin käden. Se amputoitiin. Nyt nuori nainen keskustelee kanssamme Syyrian Punaisen Puolikuun kuntoutuskeskuksella Homsissa. Nur on saanut klinikalta proteesin ja kuntoutusta, minkä ansiosta tyngän liikkuvuus on parantunut.

”Käden menetys oli aluksi vaikea paikka. Päätin kuitenkin tehdä kaikkeni, jotta voin jatkaa elämää normaalisti. Käyn koulua, leivon jälkiruokia ja haluan yliopistoon opiskelemaan farmasiassa. Asiat ovat nyt hyvin”, hän kertoo.

Kuten moni hyvä asia, myös Homsin klinikka on saanut alkunsa ihmisten hyvästä tahdosta ja sinnikkyydestä. Punaisen Puolikuun terveyskoordinaattori Amar al-Kahil näki alueella suuren tarpeen fyysiselle ja henkiselle kuntoutukselle. Nainen keräsi avustajia listoista, ja alkoi ajaa hanketta eteenpäin. Lopulta rahoitus järjestyi, ja klinikka avasi ovensa.

Nyt, pari vuotta myöhemmin, klinikalla työskentelee 22 vapaaehtoista ja työntekijää: fysioterapeutteja, hoitajia, lääkäriä sekä henkistä tukea tarjoavia

vapaaehtoisia. Pääosin he kuntouttavat ihmisiä klinikan tiloissa. Jos asiakkaat eivät pysty tulemaan paikalle omin voimin, he tekevät myös kotikäyntejä. Teknikko rakentaa asiakkaiden koteihin arkea helpottavia parannuksia, kuten luiskia pyörätuoleille, kaiteita kävelyn tueksi ja korotuksia WC-istuimiin.

KLINIKKA TÄYNNÄ KOHTALOITA

Homsin klinikalla on tähän mennessä kuntoutettu noin 350 ihmistä. Heistä useimmat ovat loukkaantuneita

sotatoimien vuoksi. Joukossa on paljon myös muita, joiden elämää fysioterapia ja henkinen tuki helpottaa: kehitysvammaisia, liikenneonnettomuuksien uhreja ja liikuntarajoitteisia vanhuksia.

Kyse ei enenkään kohdalla ole kertakäynnistä, vaan hyvät tulokset edellyttävät jopa vuosien työtä. Lopputulokset on Punaisen Puolikuun auttajille usein sitäkin palkitsevampi.

CP-vammaisen Jawad al-Atrash, 3, nauraa ja säntäilee ympäri hoituhuonetta. Valtavat jumppapallot saavat hänet

villiintymään. Pojan äiti Maisaa kertoo, että pojan lempihommaa kotona on lasiesineiden tuhoaminen. Arki on kuitenkin helpottunut pitkäjänteisen kuntoutuksen myötä huomattavasti. Jawadin keskittymiskyky on parantunut, ja mikä tärkeintä: hän on oppinut kävelemään.

Myös kuusikymppinen Nasser Ezz al-Din kävelee taas. Kolme vuotta sitten hänen perheensä asui piiritetyllä alueella. Eräänä päivänä kotitaloon iskeytyi kranaatti, ja Nasser loukkaantui. Hän sai Punaisen Puolikuun vapaaehtoistyönteki-

Nasser Ezz al-Din menetti jalkansa kun hänen kotiinsa osui kranaatti.

Rafan Dada on toiminut psykoterapeuttina 14 vuotta

jältä ensiapua, mutta piiritetyllä alueella ei ollut mahdollisuutta parempaan hoitoon. Nasser pääsi sairaalaan vasta puoli vuotta myöhemmin. Leikkaus, jolla jalka olisi ehkä vielä pelastettu, maksoi 6 000 euroa. Vähävarainen mies valitsi amputoinnin.

Punaisen Puolikuun klinikalta Nasser sai proteesin. Vaikka tynkää yhä särkee, hän pystyy kuntoutuksen seurauksena kävelemään ilman kyynärsauvoja.

Hoituhuoneessa on teini-ikäinen nuorimies, joka menetti kätensä kranaatin räjähdyksessä. Toinen nuori harjoittaa kättään, jonka lävisti luoti. Masentuneen näköinen keski-ikäinen mies rullaa hoituhuoneesta pyörätuolilla. Hän halvaantui selkärankaan iskeneestä luodista.

Fyysisiin sotatraumoihin liittyy lähes aina myös henkisen tuen tarve. Psykososiaalista tukea tarjotaankin lähes kaikille kuntoutuslinikan asiakkaille.

TABU ON MURTUNUT

Psykoterapeutti Rafan Dada pitää vastaanottoaan Damaskoksessa. Huoneen värikäs kirjahylly on täynnä leluja, pelejä, kirjoja ja piirustustarvikkeita. Asiakkaille tarkoitettu tuoli on mielettömän mukkea ja pehmeä. Siinä on tarkoitus rentoutua ja keskittyä.

Lämminkateinen Rafan Dada on toiminut psykoterapeuttina 14 vuotta, joista neljä viimeistä Punaisen Puolikuun terveysklinikalla. ”Nautin suunnattomasti työstäni. Tällä on todella merkitystä toisen ihmisen elämälle”, hän sanoo.

Hänen tehtävänä on avata traumatisoituneiden lasten mieltä, saada heidät kohtaamaan pelkonsa ja opettaa heitä käsittelemään vaikeita tunteita. Asiakkaiden

käytöshäiriöt liittyvät lähes poikkeuksetta sotaan. ”Konfliktin syttymisen jälkeen psykoterapian tarve on kasvanut todella paljon. Lasten ongelmat ovat selvästi aiempaa monimutkaisempia”, hän toteaa.

Sotakokemukset aiheuttavat tietyille lapsille pakko-oireisia häiriöitä (OSD). Stressitilan laukaisema OSD näkyy lapsessa esimerkiksi pakonomaisena tavaroiden järjestelynä, asioiden jatkuvana tarkistamisena sekä varmistamisena. Näillä pakotoiminnoilla lapsi pyrkii ehkäisemään ennalta jotakin pelkäämäänsä tilannetta. Rafan Dada näkee myös paljon masenuksesta sekä traumaperäisestä stressihäiriöstä (PTSD) kärsiviä lapsia.

”Osa heistä on traumatisoitunut pommituksista, toiset ovat nähneet väkivaltaisesti kuolleita ihmisiä. Erään lapsen äiti ammuttiin hänen viereensä. Käytännössä kaikki tämän tyypiset tapaukset aiheuttavat PTSD:n.”

Traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivä lapsi kokee ahdistavia tapahtumia yhä uudelleen, esimerkiksi unissa sekä muisti- ja mielikuvissa. Ahdistus aktivoi autonomista hermostoa ja aiheuttaa siten myös fyysisiä oireita. PTSD saattaa johtaa tunteiden ilmaisun heikkenemiseen, keskittymisvaikeuksiin ja sosiaaliseen eristytymiseen. Traumatisoituneet lapset kokevat usein myös hallitsemattomia vihan tunteita.

”Leikin, pelaan ja maalaan lapsen kanssa. Sitä kautta saan ymmärryksen hänen vaikeuksistaan. Teemme yhdessä keskittymisharjoituksia ja opetamme kohtaamaan vihan tunteita. Lisäksi opetetaan vanhempia tulemaan toimeen lapsen

Jawad al-Atrash, 3, on oppinut kävelemään kuntoutuksen ansiosta.

käytöshäiriöiden kanssa, terapeutti Dada kertoo.

Mielenterveysongelmien hoitamisen näkökulmasta sota on tuonut tullessaan myös hyvää, hän näkee. Ennen sotaa ihmiset eivät uskaltaneet hakea apua psyykkisiin ongelmiin. Erityisesti tämä koski ikäihmisiä, sekä heikosti kouluttautunutta väestönsä. Tabu on nyt murtunut, ja mielenterveysongelmista puhutaan entistä avoimemmin.

Hyvään kehitykseen on vaikuttanut myös se, että Syyrian Punainen Puolikuun tarjoaa paljon psykososiaalisen tuen palveluja. Valtaosa palveluista perustuu koulutettujen vapaaehtoisten työpanokseen. He ovat paikallisesti tunnettuja ja luotettuja henkilöitä, joita on helppo lähestyä.

ENNEN SOTAA IHMISET EIVÄT USKALTANEET HAKEA APUA PSYKKISIIN ONGELMIIN.

Tabu on nyt murtunut, ja mielenterveysongelmista puhutaan entistä avoimemmin.

PELKO EI VOITA

Sodan repimässä Syyriassa kontrastit ovat rajut. Toiset tappavat ja toiset tekevät kaikkensa auttaakseen. Pääkaupunki Damaskoksen keskustassa ravintolapöydät notkuvat herkkuja, kun taas parin kilometrin päässä tuhannet ihmiset piilottelevat näissään kellareissa.

Sadat tuhannet ovat kuolleet ja miljoonat paenneet kotoaan. Kolme miljoonaa on loukkaantunut sotatoimien vuoksi. Kaiken julmuuden keskellä auttamishalu ja empatia kuitenkin pitävät pintansa.

Kärsimyksen vastavoima, inhimillisuus, ei ole katoamassa Syyriasta.

Maassa toimii Punaisen Puolikuun riveissä yli 10 000 auttajaa. He pelastavat henkiä pommituksissa, antavat tukea traumatisoituneille, tarjoavat loukkaantuneille fysioterapiaa ja jakavat avustustarvikkeita kotinsa menettäneille.

Monin paikoin he toimivat henkensä uhalli. Konfliktin aikana on kuollut 71 Syyrian Punaisen Puolikuun työntekijää ja vapaaehtoista. Kesken matkaamme saamme tiedon, että Itä-Ghoutassa sijaitseva

Duman ensiapukeskus on saanut osuman. Kolme vapaaehtoista on loukkaantunut, ja ambulansseja on nyt kaksi vähemmän. Idlibin osaston johtaja katosi jäljettömiin pari päivää aiemmin.

Ensiapuryhmän johtaja Mohab Hamedia pelko ei kuitenkaan voita, sillä auttamisen antama palkinto on järjettävän suuri. ”Räjähdysten jälkeen kuolemaa on kaikkialla. Silti käsissäni voi olla hengittävä ihminen. On ihmeellinen tunne saapua hänen kanssaan sairaalaan. On ihmeellistä pelastaa sielu.” ■

Näkymä
Damaskokseen.

PÄIVI HURTTIA, viestintädelegaatti, vuosi Damaskoksessa 2017-2018

Kun kirjoitan, kuulen pommituksen ääniä saarretusta Itä-Ghoutasta, viitisen kilometriä Damaskoksen kodistani. Hävittäjät lentävät edestakaisin, ja kun jysähtää, sydänelästä vääntää ikävästi.

Alueella asuvat ihmiset ovat eläneet epäinhimillisissä oloissa taistelujen alla kuukausia, enkä enää tiedä, mitä ajatella. Samaan aikaan kranaatteja lentää pääni yli ja selkäni taakse Damaskokseen, keskustan eri alueille. Olen sananmukaisesti riskien keskellä.

Työskentelen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisen liiton palveluksessa viestintän asiantuntijana. Kehitän Syyrian Punaisen Puolikuun viestintää heidän tiiminsä kanssa ja vastaan median kysymyksiin. Parasta työssäni on auttaa toista ihmistä kehittymään paremmaksi ammatissaan.

Arkeni on tavanomaista: töihin, kauppaan, kotiin. Lähikaupastani saa kaikkea, mitä tarvitsee, muttei aina kaikkea mitä haluaa. Tosin ihminen tulee toimeen pienemmälläkin valikoimalla tavaraa. Syyrialaiset yrittävät elää normaalia arkea siellä missä se on mahdollista.

Damaskoksessa elo on ollut pitkään aika normaalia. Tosin meidän arkeemme kuuluvat tuhdit jysähdykset, sodan äänet. Viime vuonna (2017) oli enimmäkseen

vapaata liikkua keskustan alueella ja upeassa Vanhassakaupungissa.

Tämän vuoden helmikuussa elämä pääkaupungissa alkoi käydä tukalammaksi. Kranaatteja ja raketteja putosi vain muutaman sadan metrin päähän toimistosta ja kodista. Nyt emme saa liikkua kuin kodin, kaupan ja työpaikan väliä – välillä emme ollenkaan. Kun kävin Homsin kaupungissa, siellä elämä oli auvoisan rauhallista. Niin ne painopisteet muuttuvat.

Mieleeni on painunut paljon asioita, pieniä ja suuria. Kun herään viiden-kuuden aikoihin sarastavaan päivään, linnut sirkuttavat, muessin laulaa rukouksutsun ja kadulta kuuluu liikenteen ääniä. Joskus herään kolmelta siihen, että koko talo tärähtelee iskujen voimasta. Sydän hakkaa ja pää tarkistaa, että tuossa on pakattu reppu ja tuossa vaatteet, jos pitää yhtäkkiä juosta. Ei tarvitse olla kauaa hiljaista, kun totun siihen.

Sota on surkea asia. Siinä ei ole voittajia, vaan paljon häviäjiä, jotka maksavat valtavan hinnan. On liian monta leskeä ja orpoa, ja liian monen rakkaat ovat kadonneet tyystin tietämättömiin. Myös Syyrian Punainen Puolikuu on menettänyt kymmeniä vapaaehtoisia työtehtävissään. Jokainen heistä on liikaa.

Sodan jälkiä näkyy kadussa, seinässä, vuosia sitten suljetussa muotiliikkeessä,

Vapaaehtoinen
Mohammad Zuheir
Kashlan vastaa
häätäpuheluihin
Syyrian Punaisen
Puolikuun Damas-
koksen osaston
radiohuoneessa.

SOTA MYÖS OPETTAA. SYYRIAN PUNAISEN PUOLIKUUN ENSIAPU ON KEHITTYNYT OSAAMISESSAAN JA TOIMINTATAVOISSAAN HUOMATTAVASTI AMMATTIMAISEMMAKSI, JA KOULUTETTUJA VAPAAEHTOISIA ON NYKYÄN YMPÄRI MAATA.

Tiesin tänne tullessani, että kulttuurierot ovat haasteellisia. On kuitenkin huikeaa olla kulttuurin ja uskontojen syntysijoilla. Syyrialainen tietää, kuka hän on ja mistä hän on kotoisin. Viime vuosikymmenet he ovat eläneet yksinvaltiaan aikaa, mikä muokkaa ajattelua.

Lopulta ihmiset ovat ihmisiä kaikkialla hyvine ja huonoine puolineen. Sodasta huolimatta syyrialaiset ovat enimmäkseen iloisia, yritteliäitä ja auttavaisia. Tosin

jokaisen kohtaamani ihmisen silmien takana asuu suru. Yhden veli on toisella puolella maailmaa, toisen mies tienaa perheelle elannon naapurimaassa, kolmannen koti on jatkuvan kranaattitulen alla. On nähty kaikki ja enemmän, liikaakin.

Olen oppinut heiltä ryhtiä ja rotia. Uskallan keskustella isommilla-kin kirjaimilla, koska täällä pientä kädenvääntöä ei pidetä henkilökohtaisena loukkauksena. Yhtä aikaa pitää olla diplomaattinen ja suora.

Töitä tehdään paljon ja tulosta tulee, vaikka se veisi pari ylimääräistä päivää. Kiireenkään keskellä yhtä asiaa ei ohiteta: yhdessä syömistä ja ruuan jakamista.

Menetyksen pelko on aina läsnä. Niin kauan kuin sota jatkuu, koskaan ei tiedä, kuka on seuraava.

Siksi on tärkeää pitää yhtä ja huolta toisista ihmisistä – ja hauskaa silloin, kun vielä ollaan yhdessä. ■